

ПРОГРАМА
творчого конкурсу за обраним фахом
галузь знань – 02 „Культура і мистецтво”
спеціальність 025 „Музичне мистецтво”

Пояснювальна записка

Творчий конкурс з фаху «Музичне мистецтво» складають абітурієнти, які вступають на спеціальність «Музичне мистецтво», кваліфікації: «керівник фольклорного ансамблю», «керівник капели бандуристів», «керівник народного хору», «керівник академічного хору».

На дану спеціальність приймаються особи, які мають фахову підготовку за програмами мистецьких навчальних закладів I-го рівня акредитації та особи, які мають повну загальну середню освіту і фахову підготовку відповідно до програм музичних навчальних закладів.

Творчий конкурс визначає відповідні навички та вміння, згідно нижчезазначених вимог та проводиться у два етапи.

Вимоги до проходження творчого конкурсу із спеціальності
«Музичне мистецтво»

На вступному випробуванні, під час проходження I етапу, абітурієнт повинен виконати такі завдання:

- **кваліфікація «керівник фольклорного ансамблю»:** виконати в автентичному варіанті чи обробці 2 народні твори (обов'язково одна пісня а саррелла і одна із інструментальним супроводом – для вокалістів-фольклористів / або 2 інструментальні твори – для інструменталістів-фольклористів) різних стилів та жанрів народної музичної творчості за вибором абітурієнта, демонструючи вільне володіння голосом / інструментом. Абітурієнт повинен надати характеристику виконуваних творів, розкриваючи питання художньо-образного змісту, жанрових та стильових особливостей і т. ін. Слуховий аналіз: інтервали (прості та характерні), тризвуки та обернення, септакорди, лади народної музики;
- **кваліфікація «керівник капели бандуристів»:** виконати два різнохарактерних вокально-інструментальних твори різних стилів та жанрів у супроводі бандури за вибором абітурієнта: дума, псальма, романс, солоспів, балада, народна пісня, пісенна композиторська творчість, авторська пісня та ін., демонструючи вільне володіння голосом та інструментальним бандурним супроводом, розуміння форми, стилю та жанру виконуваних творів. Слуховий аналіз: інтервали (прості та характерні), тризвуки та обернення, септакорди, лади народної музики;
- **кваліфікації «керівник народного хору», «керівник академічного хору»:** продиригувати хоровий твір а саррелла, демонструючи чітку метричну схему, роботу з різними типами хорової фактури, володіння основними видами ауфтактів та звуковедення, музикальність, розуміння художнього змісту твору та/або проспівати вокальний твір в академічній / народній манері, демонструючи тембральні якості голосу, чистоту інтонування, володіння основами звуковедення, музикальність, розуміння художнього

змісту твору. Слуховий аналіз: інтервали (прості та характерні), тризвуки та обернення, септакорди, лади народної музики.

В ході виконання завдань абітурієнт повинен виявити такі уміння і навички, які визначають порядок оцінювання:

- **кваліфікація «керівник фольклорного ансамблю»:** продемонструвати музикальність, належний рівень виконавських умінь та навичок традиційного співу / інструментального музикування, чіткість дикції (для вокалістів), чистоту інтонації; виявити компетентність з теорії музики та сольфеджіо (слуховий аналіз інтервалів, акордів, ладів, спів від заданого звука вгору та/або вниз інтервалів, акордів). Абітурієнт повинен мати здоровий голосовий апарат (для вокалістів-фольклористів);
- **кваліфікація «керівник капели бандуристів»:** продемонструвати володіння комплексом вокальних умінь та навичками гри на інструменті; продемонструвати художньо-інтерпретаційні уміння; виявити компетентність з теорії музики та сольфеджіо (слуховий аналіз інтервалів, акордів, ладів, спів від заданого звука вгору та/або вниз інтервалів, акордів);
- **кваліфікації «керівник народного хору», «керівник академічного хору»:** продемонструвати рівень володіння комплексом диригентських та вокальних умінь, розвинений музичний слух; теоретичні музичні знання та здатність коротко, логічно і професійно формулювати думку; виявити компетентність з теорії музики та сольфеджіо (слуховий аналіз інтервалів, акордів, ладів, спів від заданого звука вгору та/або вниз інтервалів, акордів).

Структуру оцінки визначають:

- Рівень технічної досконалості володіння музичним інструментом / мануальним апаратом диригента / вокальним апаратом співака;
- Рівень художньо-емоційного донесення музичного матеріалу;
- Рівень розвитку інтонаційно-ладового та гармонічного слухового аналітичного мислення;

Критерії оцінювання I етапу:

На підставі Правил прийому, результати I етапу творчого конкурсу оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

100 балів					
30 балів		30 балів		40 балів	
Рівень технічної досконалості володіння музичним інструментом/ мануальним апаратом диригента/ вокальним апаратом співака		Рівень художньо-емоційного донесення музичного матеріалу		Рівень розвитку інтонаційно-ладового та гармонічного слухового аналітичного мислення	
1. М'язова свобода мануального / вокального професійного апарата.	0-6	1. Гнучкість та виразність музичного фразування.	0-6	1. Аналіз інтервальних комплексів.	0-8
2. Активність та чіткість подачі музичного імпульсу	0-6	2. Відчуття структурних елементів формотворення	0-6	2. Аналіз гармонічних, акордових комплексів.	0-8

(ауфтакт / атака звука).		(логіка побудови кадансів, вміння вислуховувати і емоційно осмислювати фермати, паузи).			
3. Володіння різними штрихами та видами звуковедення.	0-6	3. Відчуття стилістики музичного твору (епоха написання, стиль композиторського письма, жанровий різновид).	0-6	3. Аналіз ладо-тональних комплексів.	0-8
4. Володіння виконавською технікою в різних темпових та динамічних співвідношеннях.	0-6	4. Емоційно-вольова складова подачі музичного матеріалу. Артистизм.	0-6	4. Чіткість та швидкість відповідей на слуховому аналізі.	0-8
5. Технічна складність програми творчого конкурсу.	0-6	5. Художньо образна та стильова різноманітність програми.	0-6	5. Знання теоретично-музичної термінології.	0-8

На вступному випробуванні, під час проходження II етапу, абітурієнт повинен виконати такі завдання:

- **кваліфікація «керівник фольклорного ансамблю»:** виконати в автентичному варіанті чи обробці 3 народні твори різних стилів та жанрів народної музичної творчості: один твір календарної обрядовості (колядка, щедрівка, веснянка, купальська пісня, петрівка та ін.) та один твір родинної обрядовості (колискова, весільна пісня тощо). Третій твір – лірична пісня за вибором абітурієнта. Для вокалістів – фольклористів обов’язковими для виконання є один твір а саррелла. Програма повинна будуватися за принципом контрасту; абітурієнт повинен надати характеристику виконуваних творів, розкриваючи питання художньо-образного змісту, жанрових та стильових особливостей, умов побутування твору і т. ін. В усній співбесіді висловити власне бачення своєї майбутньої спеціальності та продемонструвати знання з української виконавської фольклорної традиції;
- **кваліфікація «керівник капели бандуристів»:** виконати два різнохарактерних інструментальних твори різних стилів та жанрів оригінального бандурного репертуару та перекладень, демонструючи володіння на належному рівні: звуковидобуванням, штриховою технікою, артикуляцією, акцентуацією, динамічними градаціями, втіливши художній образ виконуваного твору. Продемонструвати технічні навички з диригування, продиригувати один твір за вибором абітурієнта. В усній співбесіді висловити власне бачення своєї майбутньої спеціальності та продемонструвати знання з історії української кобзарсько-бандурної традиції та виконавства.
- **кваліфікації «керівник народного хору», «керівник академічного хору»:** – продиригувати хоровий твір з супроводом, демонструючи розмежування вокально-хорової та оркестрової фактури, мануальне володіння основними штрихами, зміною темпових та метричних характеристик, музикальність та розуміння художнього змісту твору.

Виконати на пам'ять на фортепіано хорову партитуру а caprella; виконати в академічній / народній манері вокальний твір під супровід фортепіано / баяна, демонструючи чистоту інтонування, музикальність та основи вокального звуковедення / або проспівати 2 різножанрові та різностильові вокальні твори в академічній / народній манері (інші ніж на I етапі), демонструючи чистоту інтонування, володіння основами звуковедення, музикальність та розуміння художнього змісту твору;

– надати характеристику проспіваним творам, окреслюючи питання музичної форми, тонального плану та місця музичного твору у творчому спадку композитора. В усній співбесіді висловити власне бачення своєї майбутньої спеціальності та продемонструвати обізнаність у сфері академічного / народного хорового мистецтва.

В ході виконання завдань абітурієнт повинен виявити такі уміння і навички, які визначають порядок оцінювання:

- **кваліфікація «керівник фольклорного ансамблю»:** продемонструвати музикальність, належний рівень виконавських умінь та навичок традиційного співу / інструментального музикування, чіткість дикції (для вокалістів), чистоту інтонації; виявити розуміння художньо-образного змісту, регіональних жанрових та стильових особливостей виконуваних творів, особливостей регіональної художньої культури, орієнтування в питаннях історії вітчизняної та зарубіжної музичної культури; здатність коротко і логічно формулювати думку; виявити здатність до емоційного відгуку та сценічного перевтілення, художньо-інтерпретаційні уміння;
- **кваліфікація «керівник капели бандуристів»:** продемонструвати володіння комплексом вокальних умінь та навичками гри на інструменті; виявити розуміння художньо-образного змісту, музичної форми, жанрових та стильових особливостей виконуваних творів; виявити здатність до емоційного відгуку та сценічного перевтілення; продемонструвати художньо-інтерпретаційні уміння;
- **кваліфікації «керівник народного хору», «керівник академічного хору»:** продемонструвати рівень володіння комплексом диригентських та вокальних умінь, розвинений музичний слух; здатність коротко, логічно і професійно формулювати думку; виявити розуміння художньо-образного змісту, музичної форми, жанрових та стильових особливостей виконуваних творів; виявити здатність до емоційного відгуку та сценічного перевтілення; продемонструвати художньо-інтерпретаційні уміння та вольовий креативний посил в диригуванні.

Структуру оцінки визначають:

- Рівень технічної досконалості володіння музичним інструментом / мануальним апаратом диригента / вокальним апаратом співака.
- Рівень художньо-емоційного донесення музичного матеріалу.
- Рівень теоретичних фахових знань та інтелектуально-комунікативні властивості.

Критерії оцінювання II етапу:

На підставі Правил прийому, результати II етапу творчого конкурсу оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

Допуском на другий етап творчого конкурсу є оцінка за перши етап, яка має бути не менше 125 балів.

Загальна оцінка за творчий конкурс складається з середнього балу за обидва етапи.

100 балів					
30 балів		30 балів		40 балів	
Рівень технічної досконалості володіння музичним інструментом/ мануальним апаратом диригента/ вокальним апаратом співака		Рівень художньо-емоційного донесення музичного матеріалу		Рівень теоретичних фахових знань та інтелектуально-комунікативні властивості (колоквіум)	
1. М'язова свобода мануального / вокального професійного апарата.	0-6	1. Гнучкість та виразність музичного фразування.	0-6	1. Знання основ фахової спеціалізованої теорії.	0-8
2. Активність та чіткість подачі музичного імпульсу (ауфтакт / атака звука).	0-6	2. Відчуття структурних елементів формотворення (логіка побудови кадансів, вміння вислуховувати і емоційно осмислювати фермати, паузи).	0-6	2. Знання основ історії розвитку виконавства (за фаховим спрямуванням: основні виконавські школи, яскраві представники – виконавці).	0-8
3. Володіння різними штрихами та видами звуковедення.	0-6	3. Відчуття стилістики музичного твору (епоха написання, стиль композиторського письма, жанровий різновид).	0-6	3. Знання основ історії музики (на прикладі творчої біографії композиторів представлених для творчого конкурсу творів).	0-8
4. Володіння виконавською технікою в різних темпових та динамічних співвідношеннях.	0-6	4. Емоційно-вольова складова подачі музичного матеріалу. Артистизм.	0-6	4. Представлення усної анотації музичних творів, що виконуються на творчому конкурсі.	0-8
5. Технічна складність програми творчого конкурсу.	0-6	5. Художньо образна та стильова різноманітність програми.	0-6	5. Загальне враження від ерудиції, комунікативних властивостей та творчого потенціалу абітурієнта.	0-8

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР:

кваліфікація «Керівник фольклорного ансамблю»

В автентичному варіанті чи обробці різножанрові народні твори (пісня / інструментальний твір; твори для виконання можна вибирати з будь-яких збірок народних пісень / народної інструментальної музики, а також із власних експедиційних матеріалів з регіону походження абітурієнта, або українські

народні пісні), зокрема:

Чорноморець, матінко
Посіяла огірочки
Копав, копав криниченьку
Ой, я знаю, що гріх маю
Їхав козак за Дунай
Ой, гиля, гусоньки на став
По всьому світу стала новина
Несе Галя воду
Через сад – виноград
Весняночка – паняночка
Пора, мати, жито жати
Косарі косять
Їхали козаки із Дону додому
Добрий вечір, тобі, пане господарю
Ніч яка місячна, зоряна, ясная...

та інші твори із будь-яких збірок народних пісень, а також із експедиційних матеріалів абітурієнта.

кваліфікація «Керівник капели бандуристів»

оригінальні твори для бандури соло:

Грицай А.	Варіації
Мясков К.	Варіації на тему української пісні «Налетіли Журавлі»
Шамо І.	Веснянка
Баштан С.	Експромт
Дремлюга М.	Елегія
Павліковський В.	Гроза

перекладені інструментальні твори:

Косенко В.	Вальс
Степовий Я.	Ескіз
Мілютін Ю.	Гуцульський танок
Шуман Р.	Марення
Гулак-Артемівський С.	Мазурка
Мендельсон Ф.	Пісня без слів

обр. солоспіви у супроводі бандури:

Косенко В.	Обр. української народної пісні «Баламут», «Ой принесіть мені пролісків з лісу»
Войт В.	Обр. української народної пісні «Бандуристе, орле сизий»
Єсипок В.	Обр. української народної пісні «В гаю зелененьким»
Шамо І., сл. Гайдамаки П.	Галичанка
Брамс Й.	Колискова
Кос-Анатольський А.	Пастушка

Поклад І., сл. Рибчиського Ю. Три поради
Українські народні твори Про правду і кривду. Псалъм.
Дума про козака Голоту.

кваліфікація «Керівник народного хору»

репертуар із супроводом:

Верьовка Г. «Не забудь юних днів», «Ой ходив чумака»,
«Ходила я по садочку», «Ой на горі жита
много»
Гулак-Артемівський С. «Там, за тихим, за Дунаєм» з опери
«Запорожець за Дунаєм»
Гладкий Г. «Заповіт», обр. Л. Ревуцького
Лисенко М. «А вже весна»
Майборода П. «Розляглися тумани»
Пашкевич А. «Степом, степом», «Лебеді материнства»
Рахманінов С. «Слава народу»
Ревуцький Л. «Ой, чого ти почорніло»

a cappella:

Авдієвський А. «Чуєш, брате мій», «Колискова», «Павочка
ходить», «Добрий вечір тобі, пане господарю»
Верьовка Г. «Ой там, за Дунаєм», «Ой ти, дівчино, чом
зажурилась», «Сховалось сонце за горою»,
«Жито, мати», «Ой дівчино Уляно»
Іконник В. «Сонце заходить»
Леонтович М. «Мала мати одну дочку», «Дударик», «Щедрик»,
«Піють півні», «Пряля», «Козака несуть»,
«Ой там, за горою», «Ой, у полі плужок оре»
Лисенко М. «Ой гай, мати, гай зелений», «Стелися
барвінку», «Сон», «Пливе човен»
Людкевич С. «Ой зацвіли фіалочки», «Гагілка»
Орфєєв О. «Ой у полі жито»
Ревуцький Л. «Прилетіла перепілонька»
Ступницький В. «Прилетів сокіл до віконця», «Жала
Улянка шовкову траву»
Шамо І. «Веснянка»

кваліфікація «Керівник академічного хору»

репертуар із супроводом:

Верьовка Г. «Не забудь юних днів»
Лисенко М. Заклучний хор «А вже весна» з опери
«Зима і весна»
Людкевич С. «Гагілка»
Моцарт В.А. Реквієм «Dies ire», Коронаційна месса «Sanctus»
Рахманінов С.В. Фінальна сцена та хор з опери «Алеко»
Ревуцький Л. «Ой, чого ти почорніло»

Рубінштейн А.	«Ноченька» хор з опери «Демон»
Свірідов Г.	«Ночь под Ивана Купала»
Форе Г.	Реквієм «Luxaeterna»
Чайковський П.	хор «Хор селян» з I дії опери «Євгеній Онегін»
Шуберт Ф.	Messa C-dur «Sanctus», Messa G-dur «Kyrie»

a cappella:

Іконник В.	«Сонце заходить»
Калінніков В.	«Кондор», «Зима», «Елегія»
Козицький П.	«Зелений кудрявчик»
Колеса Ф.	«В гаї зелененькім»
Кошиць О.	«Ой, у полі криниченька», «Бодай тая степовая могила запала»
Леонтович М.	«Мала мати одну дочку», «Піють півні», «Пряля», «Козака несуть»
Лисенко М.	«Ой, гай, мати, гай зелений», «Стелися барвінку»
Майборода Г.	«Пролісок», «Вершник»
Рахманінов С.	«Богородице, Діво, радуйся»
Чайковський П.	«Ночевала тучка золотая», «Жаворонок»
Чесноков П.	«Не цветочек в поле вянет»
Шамо І.	«Веснянка»

Рекомендована література

кваліфікація «Керівник фольклорного ансамблю»

теоретична:

1. Алексеев Б. Элементарная теория музыки / Б. Алексеев, А. Мясоедов. – Москва, 1986.
2. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) / В.Г. Антонюк. – Київ, 2007.
3. Афоніна О.С. Сольфеджіо: навч. посіб. / О.С. Афоніна, В.О. Баранова. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 224 с.
4. Вахромеев В. Элементарная теория музыки / В. Вахромеев. – Москва, 1999.
5. Дідич Г.С. Народознавство та музичний фольклор України [Електронний ресурс]: навч.-метод. посіб. / Г.С. Дідич. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 388 с. – Режим доступу: <https://owncloud.kspu.kr.ua/index.php/s/7ff9e86fda9b4e0b8fbc33bd4cfb53fa>
6. Іваницький А. Українська народна музична творчість / А. Іваницький. – Київ: Муз. Україна, 1999.
7. Іваницький А. Український музичний фольклор [Електронний ресурс] / А. Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 320 с. – Режим доступу: http://www.folklor.ho.ua/Umf_www/books/umf/umf_1.pdf
8. Іваницький А. Хрестоматія з українського музичного фольклору / А. Іваницький. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 540 с.
9. Маслій К.С. Виховання голосу співака / К.С. Маслій. – Рівне, 1996.
10. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – Київ, 2001.

11. Українська музична культура: від джерел до сьогодення: монографія / О.В. Сердюк, О.В. Уманець, Т.О. Слюсаренко. – Харків: Основа, 2002. – 400 с.

збірники пісень:

1. Весілля. Кн. 1, 2. – Київ, 1982.
2. Жартівливі пісні. – Київ, 1967.
3. Ігри та пісні. Весняно-літня поезія трудового року. – Київ, 1963.
4. Колядки та щедрівки. Зимова обрядова поезія трудового року. – Київ, 1965.
5. Наймитські та заробітчанські пісні. – Київ, 1975.
6. Пісні літературного походження. – Київ, 1978.
7. Рекрутські та солдатські пісні. – Київ, 1974.
8. Терещенко О. Історія та звичаї села Хведварь у розповідях і піснях Марії Кузьменко / О. Терещенко. – Кіровоград ; Київ, 2012. – 144 с.
9. Традиційні пісні українців Північного Підляшшя : [За матеріалами експедицій 1999-2001 / Л. Лукашенко та Г. Похилевич]. – Львів : Камула, 2006. – 308 с.
10. Хай М. Українська інструментальна музика усної традиції : [Нотн. зб.] / М. Хай ; запис, нот. ред. і транскрипції М. Хая, окремі транскрипції студ. істор.-теорет. та композит. фак-тів НМАУ ім. П. Чайковського. – Дрогобич, 2011. – 467 с., нот.
11. Цехмістрок Ю. Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936-1937 років / Джерельні матеріали та видання Б. Столярчука; відчитання та заг. ред. Б. Луканюка. – Львів; Рівне, 2006. – 480 с. нот., іл., CD.
12. Чумацькі пісні. – Київ, 1976.

кваліфікація «Керівник капели бандуристів»:

1. Алексеев Б. Элементарная теория музыки / Б. Алексеев, А. Мясоедов. – Москва, 1986.
2. Вахромеев В. Элементарная теория музыки / В. Вахромеев. – Москва, 1999.
3. Джузь Я. 12 інструментальних творів для бандури: нотна збірка / Я. Джузь. – Київ, 2014.
4. Друзкин М. История зарубежной музыки / М. Друзкин. – Москва, 1989. – Вып. 3; М., 1976. – Вып. 7.
5. Зінків І. Бандура як історичний феномен: монографія / І. Зінків. – Київ: ІМФЕ ім. М. Рильського, 2013.
6. История русской музыки / общ. ред О. Левашовой, И. Кандинского. – Москва, 1987.
7. История украинской музыки. – Москва, 1981.
8. Комлікова А. Репертуарна збірка для бандури / А. Комлікова. – Київ: Мелосвіт, 2016.
9. Красинская Л. Элементарная теория музыки / Л. Красинская, В. Уткин. – Москва, 1991.
10. Струни вічності: твори для бандури / упоряд. В.М. Єсипок. – Луцьк, 2013.
11. Струни вічності: твори для бандури: [навч.-метод. посіб.] / упоряд. В.М. Єсипок. – Київ, 2018.
12. Торба міхоноші: твори для бандури / упоряд. В.І. Войт, В.В. Войт. – Київ: Музична Україна, 2013.
13. Хвостенко И. Задачи и упражнения по элементарной теории музыки /

И. Хвостенко. – Москва, 1986.

кваліфікації «Керівник народного хору», «Керівник академічного хору»:

1. Алексеев Б. Учебник гармонии / Б. Алексеев, А. Мясоєдов. – Москва, 2000.
2. Друзкин М. История зарубежной музыки / М. Друзкин. – Москва, 1989. – Вып. 3; М., 1996. – Вып. 7.
3. Дубінін І. Гармонія / І. Дубінін. – Київ, 2002.
4. Дубовский И. Учебник гармонии / И. Дубовский, С. Евсеев. – Москва, 1995.
5. Казачков С.А. Дирижёрский аппарат и его постановка / С.А. Казачков. – Москва, 2007.
6. Колесса М.Ф. Основы техніки диригування / М.Ф. Колесса. – Київ, 1981.
7. Конерштейн М.М. Вопросы дирижирования / М.М. Конерштейн. – Киев: Музыка, 2002.
8. Лащенко А. З історії київської хорової школи / А.П. Лащенко. – Київ: Музична Україна, 2007. – 200 с.
9. Мархлевский А.С. Практичні основи роботи в хоровому класі / А.С. Мархлевський. – Київ: Музична Україна, 1996.
10. Матюхин В.П. Основы теории дирижирования: [метод. указания] / В.П. Матюхин. – Харьков, 2006.
11. Мусин И. Техника дирижирования / И. Мусин. – Л.: Музыка, 2007.
12. Мюллер Т.Ф. Гармонія / Т.Ф. Мюллер. – Москва, 2001.
13. Пигров К.К. Управление хором / К.К. Пигров. – Москва, 2004.
14. Попова Т.В. Музыкальные жанры и форы / Т.В. Попова. – Москва, 1994.
15. Птица К.Б. Очерки по технике дирижирования / К.Б. Птица. – Москва, 1998.
16. Пухальський В.І. Азбука хорового диригування / В.І. Бухальський. – Рівне, 2005.
17. Розумний І.К. Практичний посібник диригування / І.К. Розумний. – Київ, 2009.
18. Смаглій Г.А. Основы теорії музики / Г.А. Смаглій. – Харків, 2007.
19. Українська сучасна хорова музика: хрестоматія з хорового диригування для вищих і середніх музичних закладів / за заг. ред. О.С. Тимошенка. – Київ, 1999.
20. Чесноков П. Хор и управление им / П. Чесноков. – Москва, 2002.